

INGLIZ TILINI O'QITISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR

Jizzax davlat pedagogika universiteti
Ijtimoiy va gumanitar fanlarda masofaviy ta'lim kafedrası

Kobilova Muhabbat Suyundikovna

Kobilovamuhabbat8@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada hozirgi kunda ingliz tilini o'qitishda samarali natijalarga erishish mumkin bo'lgan innovatsion yondoshuvlar haqida so'z yuritilgan.

Kalit so'zlar: innovatsiya, elektron portfolio, loyiha usuli, hamkorlikda o'qitish, dastur, baholash, chet tili.

Yangi O'zbekistonda ijtimoiy rivojlanishning, hozirgi bosqichida ta'lim mazmunini modernizatsiya qilish innovatsion ta'lim texnologiyalaridan foydalanmasdan turib amalga oshirish imkonsizdir. O'quv jarayonidagi innovatsion texnologiyalar o'quvchilarning bilim va ijodiy faolligini rivojlantirishga, ta'lim sifatini oshirishga va o'quv jarayoniga ajratilgan vaqtdan foydalanish samaradorligini oshirishga, o'quvchilarning reproduktiv faoliyatga sarflanadigan vaqtini sezilarli darajada qisqartirishga qaratilgan. Bundan tashqari, innovatsion texnologiyalar talabalarga mustaqil ish sifatida samarali foydalanish mumkin bo'lgan cheksiz miqdordagi ma'lumotlarni taqdim etadi.

Chet tillarini tez va samarali o'rgatish uchun chet tilining kommunikativ kompetensiyasi darajasida kasbiy muammolarni hal qila oladigan malakali mutaxassisning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan innovatsion usullar kerak. Chet tilini o'qitishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish ayniqsa hozirgi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

Innovatsion usullar quyidagi natijalarga erishishga imkon beradi:

- 1) o'quv materialini idrok etishning qulayligi;
- 2) bilimlarni tizimlashtirish;
- 3) talabalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish;
- 4) o'z-o'zini tarbiyalash;
- 5) psixologik to'siqni olib tashlash (muloqot qilishdan qo'rqish, xato qilish);
- 6) o'quv materialini tushunish, o'rganilgan materialni tahlil qilish.

Zamonaviy ta'limning tendentsiyalaridan biri bu innovatsion ta'lim texnologiyalarining o'quv jarayoniga tobora ko'proq integratsiyalashuvidir, ammo bu multimedia dasturlaridan har qanday foydalanish muvaffaqiyatli ta'lim

natijalariga olib keladi degani emas. Aksincha, hozirda o'qituvchilar innovatsion ta'lim texnologiyalarini tanlashda har qachongidan ham ehtiyotkor bo'lishlari va ushbu texnologiyalarni eng samarali amalga oshirish imkonini beradigan tamoyillarga asoslangan holda amalga tadbqiq etishlari lozim.

Talabalarga yo'naltirilgan yondashuvni amalga oshirishda hamkorlikda o'qitish, loyiha metodologiyasi, kompyuter tili dasturlari, internet resurslaridan foydalanish, elektron va blog portfellari, kompetensiyalarni tahlil qilish, biznes o'yinlari, aqliy hujum usullari, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish texnologiyasi kabi bir qator zamonaviy pedagogik texnologiyalar yordam beradi. Ta'lim olishda o'quvchilarning qobiliyatlari va ularning tayyorgarlik darajasini hisobga olgan holda o'rganishni individuallashtirish va differentsiallashtirishni ta'minlash ahamiyatga ega.

Hamkorlik texnologiyasining asosiy g'oyasi o'quvchilarning turli o'quv vaziyatlarida faol hamkorlik qilishlari uchun zaruriy sharoitlarni yaratishdir. Talabalar 3-4 kishidan iborat guruhlariga birlashtiriladi, ularga bitta vazifa beriladi va har birining roli ko'rsatiladi. Har bir talaba nafaqat o'z ishining natijasi uchun, balki butun guruhning natijasi uchun ham javobgardir. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, birgalikda o'qish nafaqat oson, balki qiziqarli va samaraliroq. O'qituvchi uchun bu tizim fanga ham, o'quvchilarga ham ijodiy yondashish uchun ulkan imkoniyatlar yaratadi.

Birgalikda o'rganish g'oyasi tabiatan juda insonparvardir. U dunyoning rivojlangan mamlakatlardagi ko'plab o'qituvchilarning sa'y-harakatlari bilan ishlab chiqilgan va shuning uchun uning o'zgarishlari juda xilma-xildir. Biroq, barcha xilma-xillikka qaramay, hamkorlikda o'rganishning asosiy tamoyillari mavjud.

Hamkorlikda o'qitish tamoyillari

1. Talabalar guruhlarini ularning psixologik mosligini hisobga olgan holda darsdan oldin o'qituvchi tomonidan tuziladi. Bundan tashqari, har bir guruhda "kuchli", "o'rtacha" va "past o'zlashtiruvchi" talabalar, qizlar va o'g'il bolalar bo'lishi kerak. Agar guruh bir necha darslar davomida uyg'un, do'stona va samarali ishlasa, uning tarkibini o'zgartirishga hojat yo'q. Bular asosiy guruhlar deb ataladi. Agar biron sababga ko'ra ish yaxshi ketmasa, kompozitsiyani darsdan darsga o'zgartirish mumkin.

2. Guruhga bitta vazifa beriladi, lekin uni bajarishda rollar guruh a'zolari o'rtasida taqsimlanadi. Rollarni guruh ichida ham o'qituvchi, ham talabalar taqsimlashi mumkin.

3. Bitta talabaning emas, balki butun guruhning ishi baholanadi. Ya'ni, butun guruh uchun bitta belgi qo'yiladi. Muhimi, ko'p bilim emas, balki o'quvchilarning harakatlari baholanadi. Ba'zi hollarda siz talabalarga o'z ishlarining natijalarini o'zlari baholash imkoniyatini berishingiz mumkin.

4. O'qituvchining o'zi topshiriq bo'yicha hisobot berishi kerak bo'lgan guruh a'zosini tanlaydi. Bu "past o'zlashtiruvchi" talaba ham bo'lishi mumkin. "Past o'zlashtiruvchi" o'quvchining birgalikdagi ish natijasini batafsil taqdim etish qobiliyati guruhning vazifani bajarganligini va o'quv va tarbiyaviy maqsadga erishilganligini anglatadi. Chunki har qanday vazifaning maqsadi uni rasmiy ravishda bajarish (to'g'ri/noto'g'ri) emas, balki har bir guruh a'zosi tomonidan materialni o'zlashtirishdir.

Talabaga yo'naltirilgan ta'limni ta'minlaydigan texnologiyalardan biri bu **loyiha usuli** ijodkorlik, kognitiv faollik va mustaqillikni rivojlantirish usulidir. Loyiha ishi til o'rganishda ko'p bosqichli yondashuv bo'lib, o'qish, tinglash, gapirish va grammatikani qamrab oladi.

Loyiha usuli talabalarning faol mustaqil fikrlashlarini rivojlantirishga yordam beradi va ularni birgalikdagi tadqiqot ishlariga yo'naltiradi. Loyihaviy ta'lim jarayonida ta'lim va tarbiyaning ajralmasligini kuzatish mumkin.

Loyiha usuli o'quvchilarda muloqot qilish ko'nikmalarini, muloqot madaniyatini, fikrlarni qisqa va aniq shakllantirish qobiliyatini rivojlantiradi, boshqa o'quvchilarning ham fikriga bag'rikenglik bilan munosabatda bo'lish, turli manbalardan ma'lumot olish, zamonaviy kompyuter texnologiyalaridan foydalangan holda qayta ishlash qobiliyatini rivojlantiradi. Chet tilida muloqot qilishda tabiiy ehtiyojlarning paydo bo'lishiga yordam beruvchi til muhitini yaratish imkonini beradi.

Loyihaviy ish shakli maktab o'quvchilariga fan bo'yicha to'plangan bilimlarini qo'llash imkonini beradigan zamonaviy texnologiyalardan biridir. Talabalar o'z dunyoqarashini, tilni bilish chegaralarini kengaytiradi, undan amaliy foydalanish tajribasiga ega bo'ladi, loyihalarni himoya qilishda chet tilidagi nutqni tinglashni, bir-birini eshitish va tushunishni o'rganadi. Bolalar ma'lumotnomalar, lug'atlar va kompyuter bilan ishlaydilar va shu bilan haqiqiy til bilan to'g'ridan-to'g'ri aloqa qilish imkoniyatini yaratadilar, bu faqat sinfda darslik yordamida tilni o'rganishda mumkin emas.

Chet tili kursida loyiha usuli deyarli har qanday mavzu bo'yicha dastur materialida qo'llanilishi mumkin. Loyihalar ustida ishlash xayolot, fantaziya, ijodiy fikrlash, mustaqillik va boshqa shaxsiy fazilatlarini rivojlantiradi.

Kompyuter tili dasturlari o'quv jarayoniga rang-baranglik qo'shadi, qulay ijodiy muhitni yaratishga yordam beradi va shu bilan birga o'quv jarayonini individuallashtiradi va doimiy monitoringni osonlashtiradi.

Kompyuter dasturlari o'quvchilarning bilim faolligini, intellektual qobiliyatlarini, mantiqiy tafakkurini, xotirasini, e'tiborini va tasavvurini rivojlantiradi. Multimedia dasturlari o'rganish samaradorligini, chet tillarini o'rganishga bo'lgan qiziqishni oshiradi, o'quv materialini idrok etish va o'zlashtirish qobiliyatini kengaytiradi (videolar, grafikalar, testlar va h.k.lar yordamida), shuningdek, guruhlarda vazifalarni darajaga ko'ra taqsimlash imkonini beradi. qiyinchilik.

Chet tilini o'rgatishda muhim nuqta bu fikrlash bosqichidir. Kompyuter yordamida talabalar o'z faoliyati natijalarini tahlil qilish imkoniyatiga ega. Kompyuter tili dasturlari chet tilini o'rganishga undaydi, fonetik, leksik va grammatik ko'nikmalarni samarali mashq qilish va mustaqil nazorat qilish imkoniyatini beradi, masalan, "Ingliz tilida gapirishni o'rganing" multimedia dasturlari, London til kursi "BBC" (o'rta va yuqori darajalar), "Encarta" elektron entsiklopediyalari, "Britaniya entsiklopediyasi".

Elektron portfoliolar talaba ishlarining to'plamidir, ammo bu ishlarga bitta elektron platformada to'plangan audio va video materiallar ham kiradi. Elektron portfollarni yaratish ham ma'lum qoidalarga javob berishi kerak va quyidagi vazifalarni talab qiladi:

1. Elektron portfel qanday maqsadda yaratilganligini aniqlang. Bu maqsad o'quvchilarning eng muhim ta'lim ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan bo'lishi kerak.

2. Talabalarning elektron portfoliolaridagi ma'lumotlardan qanday tartibda foydalanilishini belgilang.

3. Elektron portfel turini tanlang:

- o'qituvchining sharhlari va kuzatishlari bilan talabalarning barcha ishlaridan iborat bo'lishi mumkin bo'lgan portfolio to'plami;

- portfolio taqdimoti, unda faqat eng yaxshi talaba ishini o'z ichiga oladi;

- tizimli ravishda tanlanganlardan tashkil topgan baholash portfeli.

Talabaning o'qituvchining sharhlari va kuzatishlari bilan ishlashi.

4. Portfoliodagi yozuvlarni darsdagi faoliyat bilan bog'lang. Bu o'quvchilarning odatdagi faoliyati portfelini qo'llab-quvvatlash uchun qanday ishlatilishi haqida o'ylashni anglatadi.

5. Portfelni yuritishni talabalar uchun majburiy faoliyatga kiritish, chorak, trimestr, o'quv yili davomida portfelni bosqichma-bosqich kengaytirish va topshiriqlarni murakkablashtirish.

6. Talabalarning muvaffaqiyati qanday kuzatilishi va baholanishini rejalashtiring. Bunday holda, rasmiy baholash samarali baholash vositasi bo'lmaydi. Tekshirish varaqlari, batafsil rubrikalar va o'qituvchining sharhlaridan foydalanish sizga o'quvchilarning muvaffaqiyatini eng aniq tavsiflash imkonini beradi.

7. Talabalarni muayyan mezon va tavsiyalar asosida o'z portfoliolarini loyihalash ustida ishlash jarayoniga jalb qilish.

8. Monitoring va baholashning ijodiy usullaridan foydalaning talabalar portfeli, masalan:

– har kuni yoki haftada bir nechta portfellarini tanlang va ularni barcha talabalar bilan muhokama qiling;

- talabalarga bir-birining portfelini baholash uchun vaqt bering yoki talabalardan o'z portfellarini baholashni so'rang.

Ingliz tili darslarida innovatsion o'qitish texnologiyalaridan foydalanish turli darajadagi qobiliyatlarga ega bo'lgan maktab o'quvchilarining og'zaki muloqot qilish muammolarini hal qilishga, dars vaqtidan samarali foydalanishga yordam beradi va o'quvchilarning faoliyat turlarini sezilarli darajada kengaytirishi va diversifikatsiya qilishi mumkin, bu esa o'z navbatida ijobiy ta'sir ko'rsatadi. o'quv jarayoni natijalari to'g'risida. Sinfdagi og'zaki muloqotning yangi shakllari bolalarning ijodkorligi, kognitiv faolligi va mustaqilligini shakllantirishga yordam beradi.

Ammo shuni ta'kidlash kerakki, bu ijobiy ta'sirga faqat maqsadlarni, natijalarni va davom etayotgan tadbirlarni puxta rejalashtirish bilan erishish mumkin, bularning barchasi talabalarning ta'lim ehtiyojlari va ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan bo'lishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Young Learners English: From Theory to Practice by Joan Kang Shin and JoAnn (Jodi) Crandall, National Geographic Learning, 2014. (Chapters 2, 3, 4, 5, and 6.)

2. Rixon Sh. (2005) Teaching English to Young Learners. Cambridge.

3. Pinter A. (2017) Teaching Young language Learners. Oxford university Press, 2015.

4. Agzamova D.B. English teaching methodology. (*Ingliz tilinio'qitish metodikasi*) Manual. (*O'quv qo'llanma*) — T.: Barkamol fayz mediya, 2016, 160 bet.

5. Jalolov J.J., Makhkamova G.T., Ashurov Sh.S. English Language Teaching Methodology (theory and practice). - T.: Fan va texnologiya, 2015, 336 b.

6. Makhkamova G.T., Alimov Sh.S., Ziyayev A.I. Innovative pedagogical technologies in the English language teaching. -T.: Fan va texnologiya, 2017, 232 page.

Qo‘shimcha adabiyotlar

1. Vale D., Feunteun A. (1995) Teach Children English. Oxford University Press.
2. Teaching Young Learners to Think: ELT Activities for Young Learners Aged 6-
3. by Herbert Puchta and Marion Williams, Helbling Languages, 2011.
4. Bland J. (2015) ed. Teaching English to Young Learners: Critical Issues in Language Teaching with 3- 12 Year Olds. London: Bloomsbury Academic.